

T/ 2830.

Oryginał przesłano Wydziałowi:

D. S. P.

TELEGRAM SZYFROWY
PRZYCHODZĄCY

Pp Ciechanowski do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

w Warszawie.

Londyn. 15/XII. 1920.

Nr. 171.

Łódź. 16/XII. 20.g.12.

Rozmawiałem dłużej z generałem Burt, który jechał do Warszawy 18
jako przedstawiciel Anglii do Komisji Ligi Narodów dla konsulta-
cji litewskiej. Dobrze usposobiony, rozumie sytuację wojskową.
Uważa ideę federacji za cel ostateczny. Wyłomaczyłem mu polity-
czne położenie. Rozumie niebezpieczeństwo niemieckie. Był dawniej
w Rydze, oraz świadkiem z ataku Polski na Działów. Przyjaźni się
z generałem Cartonem. Konieczne by od razu mógł rozmawiać z Panem
Ministrem.

GENERAŁNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L: Dz. 6226-13 dnia 21/XII 1920r.
Złoty. Wydział

J.B.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

KOPJA
TELEGRAMU SZYFROWEGO
PRZYCHODZĄCEGO

P. Ciechanowski do Ministerstwa Spraw Zagranicznych
w Warszawie.

Nr. 167.

Londyn, dnia 1/12 1920.

Otrzym. dnia 3/12 1920. g. 18.

Dla Księcia Sapiehy.

Refero Nr. 166.

Otrzymałem wczoraj wieczorem notę podpisaną przez Premiera oznaczoną "bardzo pilne". Treść następująca: "Rządy angielski, francuski i włoski pragnąc by plebiscyt górno-sląski odbył się w sposób zapewniający wszystkim uprawnionym do głosowania warunki bezstronności i spokoju, rozpatrzyły z wielką uwagą sprawę trudności wynikających z dosłownej interpretacji przedostatniego zdania § 4 anexu do artykułu 88 traktatu. Chcąc uprzedzić wynikające stąd niebezpieczeństwa, mogące ujemnie wpłynąć na wolność głosowania jednej części prawnie głosujących, powyższe trzy rządy starannie rozpatrzyły sytuację tak, jak była przedstawiona przez komisję plebiscytową oraz przez rządy polski i niemiecki. Wedle ostatniego zdania części 4 anexu do artykułu 88 " rezultat głosowania będzie rozstrzygany gminami wedle większości głosów w każdej gminie. Rządy są zdania, że jeżeli głosy emigrantów będą dla uzyskania ostatecznego rezultatu podzielone po gminach wedle miejsca ich urodzenia i dodane do ilości głosów stałych mieszkańców, to duchowi wyżej cytowanego paragrafu sprzeciwiać się nie będzie, jeśli faktyczne głosowanie odbędzie się w miejscowości poza terenem plebiscytowym. Rządy zwracają uwagę, że jeżeli rządy polski i niemiecki przyjmą ten punkt widzenia, to będzie można zorganizować głosowanie emigrantów w warunkach pomyślnych, usuwających groźbę rozruchów na Śląsku. Warunki te przedstawiają się rządowi następująco: wszyscy emigranci mogliby być skon-

JK.
Original przesłano do załatwienia Wydziałowi Dyrektorowi Spraw Politycznych.

Kopję otrzymują do wiadomości:

- a) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów D. lub S.: P. Minister (Podsekretarz Stanu), Dyrektor Departamentu Dyplomatyczno-Politycznego i Sekretarz Jeneralny.
- b) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów A także Dyrektor Departamentu Administracyjno-Ekonomicznego.

Po przyjęciu do wiadomości zwrot do S. III celem zniszczenia.

centrowani w jednej miejscowości, na przykład Kolonji, lub w kilku miejscowościach, znajdujących się w części Niemiec, okupowanej przez wojska aljantkie, dla głosowania pod nadzorem podkomisji przy komisji plebiscytowej Górnej Śląski, wyznaczonej w tym celu przez rządy aljantkie. W szczególności administracji w razie przyjęcia zasad projektu byłoby następnie opracowane przez komisję plebiscytową według instrukcji Rady Ambasadorów. Wraz z rządy pragną tylko podkreślić, że powyższa propozycja daje pełną gwarancję, że głosowanie emigrantów odbyłoby się swobodnie, bezstronnie i bez rozruchów. Rządy proponują dla głosowania okupowaną część Niemiec nie tylko z powodu gwarancji jaką przedstawia dostateczna siła wojskowa aliantów, ale również dla tego że większość emigrantów mieszka w Niemczech. Poza to dojazd do tego terytorium byłby wygodny dla tych, którzy mając prawo głosu, pragnęliby przyjechać z za morza. W razie przyjęcia zasad komisja plebiscytowa działając na mocy traktatu, decydowałaby czy głosować mają w dniu lub okresie odbycia plebiscytu na Śląsku, oraz czy przyznany im będzie jeden, lub kilka dni na głosowanie. Pozostawiając te sprawy komisji, rządy zaznaczają, że oczywiście rezultat plebiscytu nie może być wiadomy, a też publikowany dopóki głosy wszystkich emigrantów nie będą gmina po gminie dodane do głosów mieszkańców stałych. Komisja plebiscytowa nie miałaby, według opinii rządów, mocy ogłoszenia dwóch rezultatów głosowania w oddzielnych terminach. W imieniu trzech rządów mam zaszczyt wyrazić nadzieję, że aby nie zwlekać z ewentualnie niezbędnymi zarządzeniami rząd polski niezwłocznie rozpatrzy te propozycje w sposób przychylny i że nadeśle odpowiedź Radzie Ambasadorów w jaknaj szybszym czasie. Podobna nota wysłana do rządu niemieckiego. Lloyd George. Premier kładzie wielki nacisk na otrzymanie natychmiastowej odpowiedzi rządu Polskiego oczekuje odpowiedzi telegraficznej o decyzji rządu polskiego. W porozumieniu z doktorem Rakowskim jestem zdania, że propozycje należałoby przyjąć stawiając jako warunek anulowanie dotychczas wydanych emigrantom legitymacji i wydawanie nowych bezpośrednio i pod kontrolą komisji. Przewiduję, że rząd niemiecki nie zechce przyjąć propozycji Ententy o głosowaniu emigrantów poza Śląskiem. Wobec tego tem bardziej wskazana nasza przychylna odpowiedź.

Original przesłano do kwatermistrzów Wydziału do kwatermistrzów

KOPJA
TELEGRAMU SZYFROWEGO
PRZYCHODZĄCEGO

P. Ciechanowski do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

w Warszawie.

Nr.166.

Londyn, dn.30.XI.20.

Otrzym. dn.2.XII.20.

Rządy Anglii, Francji, Włoch uzgodniły swe poglądy plebiscytowe śląskie na konferencji premierów. Foreign office ma mi przesłać notę proponującą z inicjatywy Anglii dla uniknięcia rozruchów primo: głosowanie emigrantów w Kolonii lub kilku miejscowościach okupowanych przez aliantów w Niemczech. Secundo: głosowanie takie odbyłoby się przy zachowaniu podziału na gminy pod nadzorem subkomisji z ramienia komisji plebiscytowej. Tertio: ustalenie szczegółów głosowania oraz decyzja czy głosowanie na Śląsku i po za Śląskiem ma się odbyć jednego dnia, lub w różnych terminach zostanie zostawione komisji plebiscytowej. Propozycje tę jednocześnie będą przesłane rządowi Niemieckiemu. Rząd angielski kładzie nacisk, by Rząd polski szybko przyjął propozycje. Podobno w ostatniej chwili notę zdecydował premier angielski wysłać wprost do Warszawy.

Original przesłano do załatwienia Wydziałowi

D.S.P.

Kopję otrzymują do wiadomości:

- a) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów D. lub S.: P. Minister (Podsekretarz Stanu), Dyrektor Departamentu Dyplomatyczno-Politycznego i Sekretarz Jeneralny.
- b) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów A także Dyrektor Departamentu Administracyjno-Ekonomicznego.

Po przyjęciu do wiadomości zwrot do S. III celem zniszczenia.

309

KOPJA

TELEGRAMU SZYFROWEGO

PRZYCHODZĄCEGO

p. Cjechanowski do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

w Warszawie.

Nr.165.

Londyn, 23/XI.1920

Otrzy. 24/XI.g.12.

Stosownie instrukcji otrzymanej za pośrednictwem Paryża poruszyłam szczegółowo sprawę plebiscytu śląskiego wczoraj w Foreign Office. Rząd Angielski przyznając słuszność naszych argumentów o niesprawiedliwości dopuszczenia ogółu emigrantów, jednak zdecydowany stosować ściśle traktat. Motywuje decyzję obawą nieprzyjęcia przez Niemcy rezultatu plebiscytu w razie najmniejszych zmian litery traktatu. Obiecuje natomiast najściślejszą kontrolę na być równoznaczną faktycznie z ograniczeniem liczby emigrantów. Zgadza się rozpatrzyć przychylnie i poprzeć projekt późniejszego terminu głosowania emigrantów, rząd angielski pragnie obecnie przyspieszenia plebiscytu. Prawdopodobny termin pierwszych dniach lutego. Rząd Angielski obawia się rozruchów już obecnie. Krytykuje działalność Korfantego radzi by Rząd Polski jak najściślej przestrzegał umiarkowanie. Doradza całkowite zamknięcie granicy przeciw przemycaniu broni, wycofanie z rozgłosu kilku najbardziej głośnych agitatorów Polaków. Doradza jako wzmacnienie stanowiska Polski w opinii obcej ogłoszenie na Śląsku i Polsce energicznych odezwo do ludności o konieczności w spokoju przed plebiscytem. Uważam postawę Rządu Angielskiego jako na ogół przychylną.

%%

Z.C.

Original przesłano do załatwienia Wydziałowi D.S.P.

Kopję otrzymują do wiadomości:

- a) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów D. lub S.: P. Minister (Podsekretarz Stanu), Dyrektor Departamentu Dyplomatyczno-Politycznego i Sekretarz Jeneralny.
- b) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów A także Dyrektor Departamentu Administracyjno-Ekonomicznego.

Po przyjęciu do wiadomości zwrot do S. III celem zniszczenia.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

310

KOPJA

TELEGRAMU SZYFROWEGO
PRZYCHODZĄCEGO

P. Ciechanowski do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

w Warszawie.

Londyn, 16/XI.1920.

Nr. 164.

Otrzym. 18/XI.20.g.20.

Wykozyłem dziś Foreign Office sytuację litewską stosownie do instrukcji Pana Ministra zakomunikowanej mi przez Paryż. Otrzymałem zapewnienie, że rząd angielski wywiera silny wpływ na rząd litewski, by natychmiast zawarto rozejm. Obiecano mi wpłynąć na przyspieszenie konsultacji. Jednocześnie usilnie proszono, by rząd polski czynił co może, by uniknąć wojny. Wobec prawdopodobieństwa decyzji tutejszego gabinetu wznowienia konferencji handlowych z Sowiecami wskazywałem potrzebę uzależnienia tego od zawarcia przez Sowiety traktatu z Polską w Rydze. Jednak, ze względu na stanowisko premiera pragnącego przyspieszenia stosunków handlowych z Rosją, osiągnięcie takiego warunku jest wątpliwe.

Rząd angielski nie przedsięwziął żadnych kroków w związku z rozbi-
ciem Wrangla, odmówił nawet pomocy przy ewakuacji wojsk i ludności,
motywuując niemożnością ponieszenia dalszych ciężarów finansowych.

J.B.

Original przesłano do załatwienia Wydziałowi : D. S. P.

Kopję otrzymują do wiadomości:

- z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów D. lub S.: P. Minister (Podsekretarz Stanu), Dyrektor Departamentu Dyplomatyczno-Politycznego i Sekretarz Jeneralny.
- z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów A także Dyrektor Departamentu Administracyjno-Ekonomicznego.

Po przyjęciu do wiadomości zwrot do S. III celem zniszczenia.

RUSKSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Łob *ac*
LiP
KOPJA
TELEGRAMU SZYFROWEGO
PRZYCHODZĄCEGO

P. Ciechanowski do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

w Warszawie.

Londyn, 9/XI. 1920.

Otrzym. 10/XI. 20. g. 9.

Nr. 163.

Receptus 54.

Rząd Angielski nie zamierza w bliskiej przyszłości uznać de jure Łotwy. Foreign Office nie chce nam doradzać, lub odradzać uznanie z tego powodu. Twierdzi, że trudno uznać Łotwę, nie uznając innych, zwłaszcza Litwy. Nie przewiduję opozycji stąd w razie uznania przez Rząd Polski Łotwy, ale taki krok Foreign Office przyjmie raczej niechętnie.

%a us%a us%a us%a us%a us%a us%a us%a us%

J.B.

Original przesłano do załatwienia Wydziałowi : D. S. P.

Kopję otrzymują do wiadomości:

- a) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów D. lub S.: P. Minister (Podsekretarz Stanu), Dyrektor Departamentu Dyplomatyczno-Politycznego i Sekretarz Jeneralny.
- b) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów A także Dyrektor Departamentu Administracyjno-Ekonomicznego.

Po przyjęciu do wiadomości zwrot do S. III celem zniszczenia.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

312

KOPJA
TELEGRAMU SZYFROWEGO
PRZYCHODZĄCEGO

P. Ciechanowski do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

W Warszawie.

Londyn. 5/XI. 1920.

Otrzym. 6/XI.20. g.9.

Nr. 161.

Dla Księcia Sapiehy.

Rząd angielski nie ma zamiaru odpowiedzieć na notę Krassina z 28. Jednocześnie dane mi do zrozumienia, że bykoby pożądanę, aby Rząd Polski wydał deklarację kategorycznie stwierdzającą, że zawarłszy pokój nie ma nic wspólnego z akcją Bałachowicza, Petlury i innych. Deklaracja tembardziej wskazana, że powstrzyma akcję prasową rozpoczętą przez pisma lewicowe. W związku z zaniepokojeniem z powodu bombardowania Wilkomierza z samolotów i możliwości ingerencji, wskazywano mi na korzyść wywarcia wpływu na Żeligowskiego, by zaniechał tego rodzaju akcji.

1944

J.B.

Original przesłano do załatwienia Wydziałowi

:Dla Księcia SAPIEHY.

Kopję otrzymują do wiadomości:

- a) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów D. lub S.: P. Minister (Podsekretarze Stanu), Dyrektor Departamentu Dyplomatyczno-Politycznego i Sekretarz Jeneralny.
- b) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów A także Dyrektor Departamentu Administracyjno-Ekonomicznego.

Po przyjęciu do wiadomości zwrot do S. III celem zniszczenia.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

lin.

Original

14/9

ar

BP

KOPJA
TELEGRAMU SZYFROWEGO
PRZYCHODZĄCEGO

p. Ciechanowski do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

w Warszawie.

Nr.130.

Londyn, 10/9.1920

Otrzy.11/9.g.9:

Receptus 25.

Po dokładnem zbadaniu jestem stanowczo zdania, że przyjazd na razie delegacji galicyjskiej może tylko szkodzić. Sprawa obecna nie będzie wznowiona przynajmniej do czasu ukończenia konferencji ryskiej. Wzbudzanie spraw tu przez nas niepożądane.

93/6 93/7 93/8 93/9 93/10 93/11 93/12 93/13 93/14 93/15 93/16 93/17 93/18 93/19 93/20

Z.C.

Original przesłano do załatwienia Wydziałowi

G.M.

Kopję otrzymują do wiadomości:

- a) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów D. lub S.: P. Minister (Podsekretarze Stanu), Dyrektor Departamentu Dyplomatyczno-Politycznego i Sekretarz Generalny.
- b) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów A także Dyrektor Departamentu Administracyjno-Ekonomicznego.

Po przyjęciu do wiadomości zwrot do S. III celem zniszczenia.

314

KOPJA
TELEGRAMU SZYFROWEGO
PRZYCHODZĄCEGO

P. Ciechanowski do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

w Warszawie.

Londyn, dnia 9/9 1920.

Nr. 129.

Otrzym. dnia 11/9 g. 11.

Dla Księcia Sapiehy.

Wedle instrukcji wczoraj dodatkowo wyjaśniałem sprawę noty o Litwie w Lidze. Sekretariat ma dziś rozkaz Quinones de Leon i Bourgeois postawienia sprawy na porządek dzienny posiedzenia Rady 16 września w Paryżu. Powiadomi Litwę i Polskę. Poprosi o naznaczenie delegatów na Radę przez Polskę, przysłanie dowodów przez obie strony. Z naciskiem oddzieliłem sprawę wojskową od sporu granicznego, który gotowiśmy załatwić pertraktacje bezpośrednie z Litwą. Chodzi więc nie o rozstrzygnięcie, lecz nacisk na Litwę by uniknąć wojny. Osiągnąłem by na porządku dziennym nazwano sprawę ogólnikowo sprawą listu Polski do Ligi, by zostawić sposób stawiania i zakres sprawy na zebraniu rady naszym delegatom. Niema obawy by Liga usiłowała wstrzymać naszą czysto wojenną akcję przynajmniej do 16 b.m. Dzisiaj Tyszkiewicz przesłał Lidze kopję noty Litwy do Polski z szóstego b. m. i twierdzenie że konflikt wywołała Polska. Nie prosi jednak Ligi o interwencję. Wskazuje chęć uzgodnienia się z Polską. Nieuznanie linii 8 grudnia tłumaczy jako obawę naruszenia traktatu Litwy z Sowiecami. Liga podziela nasze zapatrywania.

JK.

Original przesłano do załatwienia Wydziałowi

Sekretowano.

Kopję otrzymują do wiadomości:

- a) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów D. lub S.: P. Minister (Podsekretarz Stanu), Dyrektor Departamentu Dyplomatyczno-Politycznego i Sekretarz Jeneralny.
- b) z telegramów przydzielonych do jednego z Wydziałów A także Dyrektor Departamentu Administracyjno-Ekonomicznego.

Po przyjęciu do wiadomości zwrot do S. III celem zniszczenia.

